

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

КОЗАК Віктор Олексійович

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

**МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ (ЗА
ДАНИМИ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ДОСЛІДНОГО
ГОСПОДАРСТВА «ІВАНІВКА» ІНСТИТУТУ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ПІВНІЧНОГО СХОДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ БОРЗНЯНСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Накісько Олександр Вікторович

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності. Глибокі кризові явища у економіці країни, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів. Ефективність формування та використання основних засобів залежить від організації своєчасного одержання надійної і досить повної облікової інформації. У зв'язку з цим зростає роль та значення обліку та аудиту як важливих інструментів управління підприємствами.

Вагомий внесок у дослідження та розвиток бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів зробили: М. Білуха, М. Білик, Ф. Бутинець, В. Гавриленко, С. Голов, Л. Городянська, А. Герасимович, Н. Дорош, В. Казмирчук, Л. Кіндрацька, Д. Костюка, Л. Нападовська, Г. Нашкерська, А. Озеран, О. Петрик, Т. Писаревська, В. Рудницький, Я. Савченко, В. Сопко, Н. Ткаченко, В. Усач, Г. Чумаченко та інші. Незважаючи на велику кількість проведених досліджень, на сьогодні залишаються остаточно невирішеними питання у сфері організації обліку та аудиту основних засобів, які потребують негайного розв'язання.

Мета та завдання роботи. *Метою роботи* є розробка теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту основних засобів на підприємствах.

Мета роботи обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- вивчити економічний зміст та класифікацію основних засобів в бухгалтерському та податковому обліку;
- розкрити порядок оцінки та нарахування амортизації основних засобів на підприємстві;
- висвітлити основні теоретичні та нормативно-правові аспекти аудиту основних засобів на аграрних підприємствах;

- оцінити сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств з акцентом на оцінку забезпеченості та ефективності використання ними основних засобів (за даними ДП «ДГ «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу НААНУ);

- розкрити організацію та методикау обліку та аудиту основних засобів в сучасних умовах оподаткування (за даними ДП «ДГ «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу НААНУ);

- обґрунтувати напрями удосконалення оподаткування, обліку та аудиту основних засобів на аграрних підприємствах.

Об'єктом дослідження є процес облікового забезпечення та аудиту основних засобів на аграрних підприємствах в сучасних умовах оподаткування.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти оподаткування, обліку та аудиту основних засобів на аграрних підприємствах.

Методи дослідження. Для узагальнення й оцінки сучасного стану організації та ведення обліку та аудиту основних засобів на підприємствах України використано методи асоціацій і аналогій (під час розробки методики обліку та аудиту основних засобів на підприємстві); логічного аналізу (під час визначення економічної сутності основних засобів, розробки класифікаційних ознак для класифікації основних засобів); деталізації (під час дослідження оцінки основних засобів); порівняльного аналізу (для виявлення переваг і недоліків різних методів амортизації); системного вивчення господарських процесів (під час розробки напрямків оптимізації оформлення та перевірки операцій); евристичний метод і метод контрольних питань (в дослідженні стану бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів на підприємствах); а також схематичні та графічні методи (для наочного зображення результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Президента України, Національного банку України, первинні документи, реєстри синтетичного і

аналітичного обліку, фінансова, податкова та статистична звітність, матеріали контролю в ДП «ДГ «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу НААНУ, літературні джерела, а також результати власних досліджень та розрахунків.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукових праці у вигляді тез доповідей на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді систем і логістики в АПВ» (ХНТУСГ, 26 березня 2020 р.) та Всеукраїнській науково-практичній конференції (ОДАУ, 21 травня 2020 р.). Загальний обсяг публікацій 0,22 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний зміст роботи викладений на 92 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 111 найменувань, містить 12 таблиць, 4 рисунки та 20 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ» дано визначення, визнання та класифікація основних засобів в бухгалтерському (фінансовому) та податковому обліку, розкрито порядок оцінки та нарахування на амортизацію основних засобів, висвітлено організаційно-управлінські засади аудиту діяльності аграрних підприємств.

У другому розділі «СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ» надано організаційно-економічну характеристику підприємства, розкрито методика та техніку проведення обліку основних засобів, а також методика та техніку проведення аудиту основних засобів.

У третьому розділі «УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ» розкрито актуальні питання обліку основних засобів в бухгалтерську (фінансовому) та податковому обліку, висвітлено облікові аспекти оптимізації системи оподаткування підприємств, запропоновано шляхи розвитку внутрішнього аудиту на аграрних підприємствах.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Отримані в ході дослідження результати кваліфікаційної роботи вирішують важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту основних засобів в сучасних умовах оподаткування на аграрних підприємствах.

За результатами дослідження можна зробити такі основні висновки:

1. Встановлено, що основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься в міру фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції проведенням амортизаційних відрахувань. Основними критеріями визнання основних засобів є: матеріальність; призначення; строк корисного використання; амортизаційність.

2. Визначено, що першочергове завдання, вирішення якого відіграє важливу роль в активізації процесу відтворення основних засобів, це класифікація основних засобів та встановлення інтервальних строків корисного використання для нарахування економічної амортизації. Це дає змогу врахувати специфічні особливості використання наявних основних засобів, розробити рекомендації щодо вибору методів нарахування економічної амортизації стосовно окремих видів основних засобів, розробити методичні підходи до реалізації системи прискореної амортизації в рамках економічної та податкової амортизації.

3. Розкрито порядок переоцінки основних засобів аграрних підприємств. Порогом суттєвості з метою відображення переоцінки може бути величина, що дорівнює 1% чистого прибутку (збитку) підприємства або

величина, яка дорівнює 10% відхиленню залишкової вартості об'єктів обліку від їх справедливої вартості. Жодним нормативним документом не обумовлено, яким саме шляхом необхідно визначати, чи дійсно залишкова вартість на 10% відрізняється від справедливої. Деталізація інформації про переоцінку (дооцінку та уцінку) кожного основного засобу забезпечує: коректне відображення наступної переоцінки об'єкта основних засобів подальшому; у момент вибуття основного засобу списати лише той залишок на субрахунок 411, який його стосується.

4. Встановлено, що у ДП «ДГ «Іванівка» за період з 2017-2019 рр. відбувається поступове скорочення обсягів валової продукції в постійних цінах 2010 р. – за три роки на 21,0%. Підприємство має стабільну площу сільськогосподарських угідь – 3727 га. Підприємство має значну вартість необоротних активів – 103101 тис. грн у 2019 р., серед яких більшу частину займають нематеріальні активи – права користування майном. Також варто відмітити, що підприємство розвиває галузь тваринництва, зокрема на підприємстві вирощується ВРХ та свині на м'ясо, а також утримують корів. Їх чисельність у 2019 р. скоротилася до 798 гол., тобто на 25% порівняно з 2017 р. Виробничий напрямок ДП «ДГ «Іванівка» у останні два роки діяльності – соняшниково-молочний. ДП «ДГ «Іванівка» має мінімальну рентабельність та норму прибутку – на рівні 1,4% та 0,1% відповідно, що не можна вважати достатнім для реінвестування в розвиток підприємства.

5. Визначено, що показники забезпеченості основних засобів ДП «ДГ «Іванівка» у 2019 р. діяльності підприємства були найбільшими, а саме фондоозброєність 80,2 тис. грн на 1 чол. у 2019 р., що на 25,7% більше порівняно з 2017р.; фондозабезпеченість – 2,7 тис. грн на 1 га, що на 8,0% більше порівняно з 2017 р. У той же час фондовіддача, яка характеризує ефективність використання основних засобів підприємства скоротилася до рівня – 5,9, що на 7,8% менше порівняно з 2017 р. та на 13,2% менше порівняно з 2018 р. Скорочення ефективності використання основних засобів вимагає розробки шляхів з її підвищення. У роботі було здійснено акцент на

пошук таких шляхів в раціональній організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

6. Встановлено, що у ДП «ДГ «Іванівка» ведення обліку здійснюється бухгалтерською службою з 6 осіб на чолі з головним бухгалтером. Форма бухгалтерського обліку, яку застосовують на підприємстві, - автоматизована з використанням програми «1С: Бухгалтерія 8.2». Для нарахування амортизації на всі об'єкти основних засобів використовують прямолінійний метод. У ДП «ДГ «Іванівка» облік основних засобів відображають на рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для узагальнення інформації про наявність і рух власних або одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до складу основних засобів.

7. Доведено, що реалізація заходів, пов'язаних із формуванням податкової політики, потребує створення спеціального підрозділу в межах організаційно-функціональної структури суб'єкта господарювання, мета якого полягатиме у спеціалізації на виконанні комплексу однорідних функцій з управління і координації, розробленні та коригуванні облікової політики в рамках реалізації завдань податкового обліку. Впровадження окремого сектору облікової політики підприємства для цілей оподаткування, з одного боку, має спростити роботу бухгалтерії в частині нарахування податків із погляду повноти, об'єктивності, достовірності їх відображення, а з іншого – сприятиме вдосконаленню системи податкового менеджменту. Вона спрямована на розкриття й залучення невикористаних резервів суб'єкта господарювання за допомогою застосування податкового законодавства, оптимізації податкоутворюючої бази для цілей оподаткування, підвищення ступеня інформатизації внутрішніх і зовнішніх користувачів для здійснення контрольної функції та своєчасного виконання зобов'язань перед державою, зокрема уникнення розбіжностей із податковими органами.

8. Обґрунтовано, що доцільно в окремі форми первинних документів і реєстри аналітичного обліку основних засобів внести додаткові показники,

заповнення яких буде забезпечувати зростання рівня інформативності та достовірності цієї документації, посилення контролю над ефективністю виконаних операцій та зменшення трудомісткості облікових робіт. Доповнення інвентарної картки підписами комісії з упровадження основних засобів після ремонту, реконструкції, модернізації, а також графою для відображення змін після таких операцій дає змогу скоротити форму ОЗ-3.

9. Доведено, що організація і ефективне функціонування внутрішнього аудиту в аграрних підприємствах дозволить створити раціональну діагностичну систему, яка суттєво посилить роль і значення отриманої економічної інформації у виробничих відносинах та методах управління. Розроблено систему функціонування внутрішнього аудиту в аграрних підприємствах, що дозволить створити раціональну діагностичну систему.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Козак В.О., Опачанова Ю.І. *Форми організації бухгалтерського обліку в менеджменті малих підприємств. Збірник матеріалів I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді систем і логістики в АПВ».* Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 35-37.

2. Козак В.О., Півень А.В., Чирка В.О. *Аналіз інформаційно-технічного забезпечення казначейства. Національні і світові тенденції розвитку обліку, оподаткування та контролю: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (присвяченої 60-річчю кафедри обліку і оподаткування ОДАУ), 21 травня 2020 р.* редкол.: І.О. Крюкова [та ін.]; Одеський державний аграрний університет. Одеса: «ВМВ-Принт», 2020. С. 203-206.

АНОТАЦІЯ

Козак В.О. Методичні та організаційні засади обліку та аудиту основних засобів в сучасних умовах оподаткування (за даними Державного підприємства «Дослідного господарства «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу Національної академії аграрних наук України Борзнянського району Чернігівської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і аудит»). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту основних засобів в сучасних умовах оподаткування.

Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності. Глибокі кризові явища у економіці країни, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів. Ефективність формування та використання основних засобів залежить від організації своєчасного одержання надійної і досить повної облікової інформації. У зв'язку з цим зростає роль та значення обліку та аудиту як важливих інструментів управління підприємствами.

Досліджено економічний зміст та класифікацію основних засобів в бухгалтерському та податковому обліку. Розкрито порядок оцінки та нарахування амортизації основних засобів на підприємстві. Висвітлено основні теоретичні та нормативно-правові аспекти аудиту основних засобів на підприємстві.

Здійснено оцінку сучасного фінансово-економічного стану діяльності підприємств з акцентом на оцінку забезпеченості та ефективності використання ними основних засобів (за даними ДП «ДГ «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу НААНУ). Розкрито організацію та методику обліку та аудиту основних засобів в сучасних умовах оподаткування (за даними ДП «ДГ «Іванівка» Інституту сільського господарства Північного Сходу НААНУ).

В роботі, на основі аналізу стану організації та методики бухгалтерського обліку та контролю аграрних підприємств, було розроблено ряд напрямів удосконалення обліку основних засобів. Доведено доцільність зміни окремих реквізитів в формах первинного обліку основних засобів, що буде забезпечувати зростання рівня інформативності та достовірності цієї документації, посилення контролю над ефективністю виконаних операцій та зменшення трудомісткості обліку основних засобів. Запропоновано впровадження окремого сектору облікової політики підприємства для цілей оподаткування. Розроблено систему функціонування внутрішнього аудиту в аграрних підприємствах, що дозволить створити раціональну діагностичну систему.

Ключові слова: основні засоби, амортизація, переоцінка, облік та аудит, удосконалення обліку основних засобів, автоматизація бухгалтерського обліку, комп'ютерний аудит.

SUMMARY

Kozak V.O. Methodical and organizational principles of accounting and auditing of fixed assets in modern conditions of taxation (according to the enterprise «Ivanivka»).

Qualification work for the degree of «Bachelor» in the specialty 071 «Accounting and Taxation» (educational program «Accounting and Auditing»). – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.

Qualification work is devoted to the theoretical and methodological

justification and development of practical recommendations for improving the methodological and organizational principles of accounting and auditing of fixed assets in modern taxation.

Fixed assets are one of the most important factors of any production, the final results of economic activity depend on their condition and efficiency of use. Deep crisis phenomena in the country's economy, imperfect depreciation policy led to a decline in investment activity of the economy as a whole and individual enterprises, increasing the degree of depreciation of fixed assets. The effectiveness of the formation and use of fixed assets depends on the organization of timely receipt of reliable and fairly complete accounting information. As a result, the role and importance of accounting and auditing as important tools for business management is growing.

The economic content and classification of fixed assets in accounting and tax accounting are studied. The order of estimation and depreciation of fixed assets at the enterprise is revealed. The main theoretical and regulatory aspects of the audit of fixed assets at the enterprise are highlighted.

An assessment of the current financial and economic condition of enterprises with an emphasis on assessing the security and efficiency of their use of fixed assets. The organization and methods of accounting and auditing of fixed assets in modern tax conditions are revealed.

The work developed a number of ways to improve the accounting of fixed assets. The expediency of changing certain details in the forms of primary accounting of fixed assets is proved, which will increase the level of informativeness and reliability of this documentation, strengthen control over the efficiency of operations and reduce the complexity of accounting for fixed assets. It is proposed to introduce a separate sector of the company's accounting policy for tax purposes. A system of internal audit functioning in agricultural enterprises has been developed, which will allow creating a rational diagnostic system.

Keywords: fixed assets, depreciation, revaluation, accounting and auditing, improvement of fixed assets accounting, accounting automation, computer audit.